

Biblioteksverksamhet

UTDRAG UR REGIONAL KULTURPLAN
FÖR SKÅNE 2016 – 2019

Detta är ett utdrag ur *Regional kulturplan för Skåne 2016-2019*, som är formad i samtal med Skånes kommuner, dess kulturliv och den idéburna sektorn. Kulturplanen är ett regionalt prioriteringsverktyg och ett underlag i dialogen med staten om det statliga kulturanslaget till regional kulturverksamhet inom ramen för Kultursamverkansmodellen. Region Skånes kulturnämnd vill även stärka samverkan på bred front och inte bara utifrån hur de statliga medlen ska fördelas. Därför lyfter Region Skåne in hela det regionala kulturpolitiska uppdraget i kulturplanen.

I detta utdrag kan du läsa om vad Region Skåne vill utveckla inom området *biblioteksverksamhet* under perioden 2016-2019.

KULTURPOLITISKA MÅL

De nationella kulturpolitiska målen och den regionala utvecklingsstrategin är viktiga utgångspunkter för den regionala kulturpolitiken. Kulturen är en viktig utvecklingsfaktor i den regionala utvecklingsstrategin *Det öppna Skåne 2030*.

Region Skåne har två kulturpolitiska mål:

- Skåne har ett rikt konst- och kulturliv av hög kvalitet med både bredd och spets.
- Alla har möjlighet att delta i Skånes kulturliv och kulturupplevelser.

KULTURPOLITISKA STRATEGIER

För att nå de kulturpolitiska målen och bidra till att nå målbilden i den regionala utvecklingsstrategin arbetar Region Skåne med följande kulturpolitiska strategier:

- Stärkt kulturell infrastruktur
- Förbättrade villkor för konstnärligt skapande
- Ökad tillgång och tillgänglighet till kulturlivet
- Ökad samverkan mellan kultur och andra samhällsområden/politikområden
- Stimulans av det interregionala, internationella och interkulturella samarbetet
- Stärkt dialog inom kultursektorn
- Stärkt kunskapsutveckling och forskning
- Ökad användning av digitaliseringens möjligheter
- Utvecklad regional samverkan med den idéburna sektorn

SÄRSKILDA MÅLGRUPPER

Barn och unga är en kulturpolitiskt prioriterad målgrupp i kulturpolitiken på statlig, regional och lokal nivå. Denna prioritering har stöd i bland annat FN:s barnkonvention. En annan målgrupp som har en särskild ställning är de nationella minoriteterna, vilken regleras i en lag som trädde i kraft 2010 (Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk).

Biblioteksverksamhet

Biblioteksverksamhet är en lagstadgad verksamhet på både regional och kommunal nivå (Bibliotekslagen 2013:801). Enligt bibliotekslagen ska kommuner och landsting anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Den regionala kulturplanen utgör för den del som rör regional biblioteksverksamhet också Region Skånes biblioteksplan. 2015 fattades beslut om att ta fram en nationell biblioteksstrategi för det allmänna biblioteksväsendet. Region Skåne kommer att delta i processen genom den regionala biblioteksverksamheten. Strategin beräknas vara klar 2019.

Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, främja litteraturens ställning och intresset för bildning och kulturell verksamhet. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. Vissa målgrupper är särskilt prioriterade: personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska. För folkbiblioteken är även barn och unga en prioriterad målgrupp.

Region Skåne ansvarar för det regionala biblioteksuppdraget i Skåne som handlar om att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller folkbiblioteken i länet samt att erbjuda olika former av stöd och utvecklingsmedel.

Biblioteken utgör i Sverige och i Skåne ett vitt förgrenat nätverk av bibliotek i samverkan, en gemensam samhällelig resurs för alla invånare. Det skånska bibliotekslandskapet präglas av stor mångfald: här finns både bredd och spets, små och stora bibliotek och alla bibliotekstyper representerade. Folkbibliotek finns i samtliga skånska kommuner och består av cirka 150 folkbiblioteksenheter (inklusive kombinerade skol- och folkbibliotek) samt ett tiotal bokbussar. I Skåne finns också universitets- och högskolebibliotek, sjukhusbibliotek och skolbibliotek. En viktig del av den skånska folkbiblioteksstrukturen är de delregionala bibliotekssamarbetena. Bibliotek samarbetar för att erbjuda invånarna ett utbud av biblioteksservice med större bredd och spets, än vad som annars hade varit möjligt.

För många, inte minst barn och unga, sker den första och mest frekventa kontakten med kultur via folkbiblioteken. Genom biblioteken får Skånes invånare tillgång till en mångfald av litteratur, rik programverksamhet, formella och informella mötesplatser samt möjligheter till livslångt lärande och kulturupplevelser.

Vid Lunds universitet finns forskning inom området biblioteks- och informationskunskap och ett masterprogram inom ABM (arkiv, bibliotek och museer).

Utveckling

Tillgång till litteratur, information och kultur

Alla Skånes invånare ska ha tillgång till biblioteksverksamhet. Närheten till bibliotek är särskilt avgörande för barn och unga. Bibliotekens verksamhet, arbetsmetoder och miljöer i stort ska fortsätta att utvecklas, inte minst när det gäller bibliotekens tillgänglighet utanför de traditionella bibliotekslokalerna.

Biblioteken ska enligt lagen erbjuda ett utbud av litteratur och information, som präglas av allsidighet och kvalitet. Målet är att invånarna ska ha likvärdig tillgång till litteratur och information och att de gemensamma resurserna används effektivt. Region Skåne vill stimulera

vidareutveckling av det regionala mediasamarbetet och stärka samarbetet mellan folkbibliotek och andra offentligt finansierade bibliotek, i Skåne och nationellt, för att förbättra gemensam infrastruktur för media och information (när det gäller till exempel digitala frågor, samverkansstrukturer, logistik eller system). Region Skåne vill särskilt stimulera satsningar på att utveckla bibliotekens samarbete, utbud och förmedling av tillgängliga medier, e-medier och litteratur på andra språk än svenska.

Barn och vuxna i alla delar av Skåne bör ges möjlighet att möta litteratur och författarskap på sina modersmål. Region Skåne vill därför stimulera biblioteken att ytterligare utveckla den mångspråkiga biblioteksverksamheten, bland annat genom att stödja kommunövergripande samarbeten.

Att främja de nationella minoriteternas språk och kultur är viktigt för såväl minoritetsgrupperna som för samhällets utveckling. I det arbetet har biblioteken en särställning. Region Skåne vill stimulera biblioteken att utveckla arbetet med de nationella minoriteterna.

Biblioteken erbjuder redan idag ett rikt utbud av kulturella upplevelser, bland annat genom sin programverksamhet. Tillgången till kultur i olika former kan ytterligare stärkas, exempelvis genom en fortsatt utveckling av folkbiblioteken som kulturhus och samarbeten med andra aktörer inom kultursektorn.

Livslångt lärande och eget skapande

Region Skåne vill stärka biblioteken som arenor för delat lärande, eget skapande och möten över gränserna. Genom att arbeta aktivt med människors möjligheter att utvecklas när det gäller läsning, informationskompetens, digital delaktighet, livslångt lärande, och andra grundläggande demokratiska värden, spelar biblioteken en viktig roll för den sociala hållbarheten. På så sätt kan insatserna bidra till att utjämna klyftor och ge alla invånare lika förutsättningar att ta aktiv del i samhället och påverka den egna situationen.

Grundläggande demokratiska förmågor som att läsa, sälla och kritiskt granska texter och informationskällor blir allt viktigare i det multimediala samhället. Region Skåne vill stimulera biblioteken ytterligare i arbetet med att utveckla dessa förmågor, exempelvis genom metodutveckling, nätverk, utveckling av den digitala förmedlingen samt genom att främja samverkan med andra folkbildnings- och kulturaktörer och stärka kopplingen mellan forskning och praktik.

Läsfrämjande

De nationella målen för litteratur- och läsfrämjande, som beslutades i Riksdagen 2013, kan sammanfattas i att alla ska få möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Läsfrämjande är sedan dess ett område inom kultursamverkansmodellen och bibliotekens uppdrag att främja litteraturens ställning förtydligades i bibliotekslagen.

Folkbiblioteken har alltid bedrivit läsfrämjande verksamhet. Region Skåne vill tillsammans med folkbiblioteken och andra aktörer bidra till att vända den negativa utvecklingen när det gäller läsande och läsförståelse. Målet är att öka läsandet genom att utveckla metoder och nå nya grupper, främst de som idag läser mindre eller inte alls. Det är viktigt att insatser för små barn görs så tidigt som möjligt. Region Skåne vill uppmuntra samarbeten mellan bibliotek, författare, studieförbund, folkhögskolor, aktörer inom den idéburna sektorn, skolor, förskolor och aktörer inom andra samhällsområden som till exempel hälso- och sjukvården. En viktig regional uppgift är att ta tillvara och sprida erfarenheter samt öka kontakterna med den forskning som görs inom området.

Biblioteken i det lokala samhället

Biblioteket är en viktig mötesplats med utrymme för medskapande, socialt läsande och lärande, utbyte av erfarenheter och kunskaper.

Genom att erbjuda en öppen, offentlig och välkomnande miljö där människor kan arbeta, lära eller mötas och genom att möjliggöra möten mellan människor, föreningar, företag, skola och förskola, kan biblioteket bidra till att stärka ortens eller stadsdelens attraktivitet och människors samhörighet och tolerans. Här är samarbeten med lokala aktörer inom bland annat kulturarvsområdet och den idéburna sektorn viktiga. Bibliotekens företagsservice gör också biblioteken till en del av den lokala entreprenörstödande verksamheten.

Region Skåne vill fortsätta att stödja bibliotek som vidareutvecklar sin roll i närsamhället genom att stödja kunskapsutveckling, metodutveckling och samarbeten. För att biblioteken ska utnyttja sin fulla potential, som öppna platser dit alla känner sig välkomna, behöver de bredda sina kontaktytor och nå en större andel av befolkningen. Även utvecklingen mot fler meröppna bibliotek behöver fortsätta.

Biblioteken i en internationell och digital kontext

Invånarna i Skåne talar många olika språk och har erfarenheter från stora delar av världen. Detta är en samhällsresurs som biblioteken kan bidra till att utveckla, genom att människor möts, lär av varandra och ges större möjligheter att bli aktiva deltagare i samhället. Biblioteken kan bidra till att människor bättre förstår varandra och det sammanhang de verkar i, såväl lokalt som globalt. Här spelar den digitala tekniken en viktig roll.

Region Skåne vill stimulera biblioteken att i högre grad ta tillvara det digitala och globala samhällets möjligheter. Region Skåne vill också stimulera biblioteken att i högre grad dra nytta av att de ingår i väletablerade strukturer (till exempel när det gäller digitala verktyg, kompetensutveckling och informationsförsörjning) även på internationell nivå

Biblioteken i demokrati- och samhällsutvecklingen

Bibliotekens grunduppdrag kring folkbildning och demokratifrågor ger dem en roll i en samhällsutveckling som präglas av utmaningar kring ojämlikhet, arbetslöshet, bildnings- och delaktighetsklyftor.

Region Skåne vill tydliggöra biblioteken som viktiga aktörer i demokrati- och samhällsutvecklingen. Detta kan bland annat göras inom ramen för arbetet med den nationella biblioteksstrategin, men också genom att utveckla tvärsektoriell samverkan med andra samhälls- och kulturområden på kommunal, regional och nationell nivå.

Region Skåne vill

- främja en likvärdig tillgång till litteratur, information och kultur för alla invånare
- utveckla folkbibliotekens arbete med livslångt lärande och eget skapande
- utveckla folkbibliotekens läsfrämjande arbete
- stimulera fortsatt utveckling av bibliotek till öppna, tillgängliga och dynamiska platser och aktörer i lokalsamhället
- stärka bibliotekens roll i en internationell och digital kontext
- tydliggöra och stärka biblioteken som viktiga aktörer i demokrati- och samhällsutvecklingen